

De Borch - Nieuwsbrief *Baarloos Verleden*

OKTOBER 2013 Nr 32
ISSN: 1568-1939
<http://deborcht.baarlo.com>

SPROKKELING 2013 - VASTELAOVEND IN BAOLDER

De nieuwe Sprokkeling die in november verschijnt, is een coproductie van de Historische Werkgroep de Borch en de Baarlose Carnavalsvereniging De Kook. De uitgave draagt de titel: Vastelaovend in Baolder. Aanleiding voor de samenstelling van deze uitgave vormt het 5x11-jarig jubileum van De Kook. Al ruim 55 jaar is er in Baarlo sprake van een aaneensluitend Carnaval in georganiseerd verband. De auteurs Herman van Megen en Eric Vestjens nemen u mee door deze periode maar laten tevens zien dat de Baolderse Vastelaovend al een veel langere historie kent. Wist u dat de eerste Carnavalsoptocht al in 1885 door de Baarlose straten trok en dat de eerste Baarlose Carnavalschlager dateert uit 1938? Wat kunt u in deze Sprokkeling verwachten?...veel historie, aardige anekdotes en, met dank aan vele Baarlonaren, boordevol nieuw nog nooit eerder getoond fotomateriaal. Er is getracht om de Baolderse Vastelaovend in al haar facetten neer te zetten. De Historische Werkgroep de Borch en de jubilerende Carnavalsvereniging De Kook hebben gemeend dat deze uitgave bij uitstek geschikt is voor een extra bijlage in de vorm van een dvd. Het boek is hierdoor verrijkt met bewegend beeld en geluid.

SCHENKINGEN

Van diverse personen hebben wij weer materiaal ontvangen voor ons archief. Hiermee zijn wij in staat zaken dit aan te vullen of te completeren. Toch zijn we nog altijd op zoek naar aanvulling van onze archieven en fotocollecties. Heeft u foto's die voor ons interessant kunnen zijn, maar wenst u deze zelf te houden, loopt u dan gerust eens op een zaterdagmorgen bij ons HIP naar binnen. Wij scannen deze, u drinkt gezellig een kopje koffie en neemt de foto's direct weer mee. U kunt ons ook bellen, dan komen wij de foto's ophalen en brengen deze ook weer bij u terug. Wij hebben verder ook altijd belangstelling voor bidprentjes, documenten etc. om onze collecties verder uit te breiden.

BAARLONAREN IN GELDERN 1763

De stad Geldern is in de loop van zijn geschiedenis vaak onderwerp van belegering geweest. Meestal gebeurde dat zonder succes. In 1587 kwam de stad in Spaanse handen door verraad van de Schotse gouverneur Ariston Patton die in de nacht van 4 op 5 juli 1587 de poorten opende voor de Spaanse troepen. Het Spaanse garnizoen dat gelegerd was in Geldern telde inclusief de niet-militairen minimaal zo'n 1500 mensen. De garnizoenstroepen werden initieel uitsluitend in de huizen van burgers ondergebracht. Maar door de grote aantallen militairen kwam het tot onhoudbare toestanden. Vanaf 1614 liet de Spaanse regering weliswaar kleine barakken voor de soldaten bouwen, maar ze waren alleen voor de getrouwde soldaten bestemd. De rest werd nog steeds ingekwartierd bij de burgers. In 1703 na het begin van de Spaanse successieoorlog werd Geldern echter veroverd na een lange belegering door de Pruisische troepen. Dit gebeurde ondanks het feit dat tussen 1667 en 1701 de verdedigingswerken verder uitgebreid waren. Bij de Vrede van Utrecht in 1713 werd het Overkwartier verdeeld onder de Verenigde Republiek, Oostenrijk en Pruisen. Geldern kwam te vallen onder het Pruisisch Overkwartier zoals bovenstaande kaart aangeeft. Tot 1764 was Geldern de belangrijkste vesting tussen de Rijn en de Maas. Geldern was voor de Spanjaarden ook belangrijk als katholiek

bolwerk. Binnen de stad was een actief Karmelietessen klooster dat belangrijk was in de tegen-reformatorische beweging. Geldern was na Venlo en Roermond de derde stad van het Gelders Overkwartier. De vestingwerken moesten in de loop der eeuwen voortdurend worden onderhouden en uitgebreid. Hiervoor was veel mankracht nodig. Een deel der mankracht werd verkregen door het edict van Koning Frederik II van Pruisen uitgegeven op 4 januari 1744 waarbij de justitiemedewerkers werden verplicht landlopers op te pakken en levenslang op te sluiten op een vesting en om ze daar te laten werken. Ze mochten niet meer het land worden uitgezet, dus verkapte slavernij. Goedkope arbeidskrachten dus. Het was echter te weinig om alle werkzaamheden klaar te krijgen. Zo werden uit het Overkwartier van Gelder honderden arbeiders geworven (verplicht). Ze moesten worden aangewezen door de schepbank. En dus moesten inwoners van Baarlo naar Geldern gaan om te werken. Hiervoor ontving de schepbank opdracht om regelmatig voor 2 dagen arbeid twee karren en paarden en drie arbeiders te leveren. Ze moesten s, morgens vroeg aanwezig zijn en konden pas na de 2e dag huiswaarts keren, dus 2 volle dagen werken. Ze waren dus alles bij elkaar met heen en terugreis telkens 4 dagen van huis. Er zijn veel namen bekend van Baarlonaars die verplicht naar Geldern gingen werken aan de vestingwerken. Om u een inzicht te geven publiceren wij hierbij een

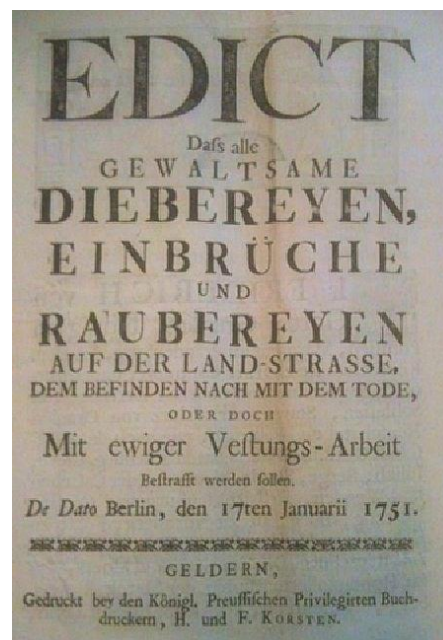

Frederik de Grote 1712-1786

aantal namen van de betreffende mensen. Mogelijk vinden genealogen hier interessante informatie over hun voorouders. “Die van Baerlo sullen prompt leveren op den elfden deses s'morgens mitten alder vroegsten tot Gelder totten dienst der fortificatiën vier lange enkele bespanne karren ende vier goede stercke mit schuppen voorsiene pioniers ende blijven dienen tot den twelfden des avondts. Gelder den 7 juli 1742 M. Schenck de Nijdeggen” “Die van Baerlo sullen prompt leveren op den achttienden deses s'morgens metter aldervroegsten tot Gelder drij goede stercke met schuppen voorsiene pioniers ende aldaer ten behoeve der fortificatie trouwelijk blijven dienen tot den negentiende des s'avonds. Gelder den 11 april 1746 M. Schenck de Nijdeggen” Op 11 april stonden de namen vermeld van Jan Stax – Hendrik van de Schafelt en Jan van de Somp. Er staan ook enkele vrouwen met naam genoteerd die naar Geldern zouden moeten gaan, terwijl er sterke mannen werden gevraagd. Dit zijn weduwen zij konden een knecht sturen. De vergoeding die de mensen ontvingen voor 4 dagen inclusief paard en kar was in totaal 3 gulden. “Die van Baerlo sullen prompt leveren op den eenendartigsten deses, s'morgens mitten allervroegsten op den bouwhoff tot Gelder twee lange enkel bespannen karren ende drij goede stercke mit schuppen voorsiene pioniers, aldaer ten behoeven der fortificatie trouwelijk blijven dienen tot den eersten september des s'avonds, de pioniers moeten alle stercke manspersonen zijn, anders sullen die tot den dienst niet bequaam terugh gezonden ende op hunne kosten andere voor geldt aangenomen worden. Gelder den 25 augustus 1746 M. Schenck de Nijdeggen”

PIONIERS VAN DIENSTEN IN 1763

In dit jaar gingen ze in de maanden oktober en november. (tussen haakjes aantal keren) Dierick Arets (2) Mathijs Bruijnen (2) Frans Janssen (2) Mathijs Holtackers (3) Jacobus Bouten (3) Marten Beurskens ((3) Emont Meuvissen (2) Peter Timmermans (2) Peter Holtackers (2) Wed, Jan Schonck (2) Christiaan Herwegh (3) Anton Holtackers (3) Gijsbert Janssen (3) Peter Hendrickx (3) Gielen Dierick (3) Christiaan Evarts (2) Peter Peters (2) Anna Op den Graef (1) Godefridus

Bouten (1) Gerardus Herredingh (2) Joannes Wijlders (2) Peter Janssen (1) Hermen Smits (3) Reiner Janssen (3) Andries Daemen (3) Christoffel Janssen (3) Geerit Kessels (3) Willem Smits (3) Wolter Janssen (1) Willem Verlinden (2) Jan Holtackers (3) Nielis Nielissen (3) Peter Houben (2) Lennart Janssen (3) Jan Gielen (2) Nicolaes Janssen (3) Lamer Peeters (3) Wed. Stoffel Dorssers (3) Willem Korsten (3) Wed. Willem Claessen (3) Hendrik Schoenmaeckers (3) Jan Staex (3) Jan Janssen (3) Geerit Hendrickx (3) Nicolaes Hendrickx (3) Johannes Janssen (3) Peter Smeets (3) Dierick Verbongh (3) Geurt van Lier (3) Reiner van Wisch (2) Dierick Cremers (2) Jacob Janssen (2) Peter aen de Heij (2) Jacobus Ingenoet (2) Joost Joosten (2) Jacobus Tulmans (2) Peter Geldens (1) Geertjens Hendrix (0) Jan van Hees (1) Wed. Hendrik van Hugten (1) Juffr. Boecksteger (1) Cornelia Bongaerts (0) Wed. Joost Verhart (0) Jan Janssen Schepen (1) Peter Stregels (1) Peter Thijssen (1) Andries Dorssers (1) Ludovicus Janssen (1) Johannes Beurskens (1) Jan van der Velden (0) Baron D'Olne (0) Cleene Birckt (0) Kurt Hendrix (0) Jacobus Simons (0) Lennert Peeters (0) Arnoldus Beurskens (1) Paulus Sanders (0) Jacob Peeters (1) Peter Beckx (1) Geurt ? (1) Reiner ? (2) Christ Kessels (0) Wed. Hermen Joosten (0) Peter Coopmans (1) Willem Peeters (1) Jacobus Beurskens (1) Philip Kessels (1) Peter Gielen (0) Jacob Jacobs (0) Jan Gielen (0) Wed. Willem Janssen (1) Jan Thijssen (1) Wed. Willem Bongers (1) Wed. Lins Linssen (1) Peter Naus (1) Godefridus Bouten (1)

Hendrik Engels (1) Peter Clerken (1) Wed. Jan van den Schoot (1) Willem Wolters (1) Mathijs Grubben (1) Wolter Bruijnen (0) Mathijs Naus (1) Willem Verbongh (1) Willem Dorssers (1) Johannes Beurskens (1) Johannes van de Weem (1) Hendrik Bruijnen (0) Hendrik Verhart (1) Geerit Loeven (1) Joannes Deckers (1) Willem Jacobs (0) Jan Mertens (0) Anna Sanders (0) Willem Kessels (0) Jan Hermans (0) Jan Ingenoot (0) Arnoldus Verhaegh (0) Hermen Verbraemhorst (0) In 1764 Mathijs Ingenoot (1) Peter Korsten (1) Hendrik Bosch (0) Willem Den Vehrman (2) Paulus Sanders (0) Jacob Peeters (1) Peter Rockx (1) Geert Wolters (1) Reiner Beurskens (1) Christ Kessels (0)

MISSIONARIS CHARLES JANSSENS

Charles (geboren in 1924) is lange jaren leraar geweest. Eerst, meteen na zijn wijding in 1951, Godsdienstleraar in het klein seminarie van Sterksel en Santpoort. Veel later, in 1978, leraar bijbel en catechese in de catechistenschool van Cikungu. Waar hij ook werkzaam was waardeerden collega's hem om de openheid van zijn ideeën en zijn eerlijkheid, was hij bij zijn leerlingen bemind om zijn vriendelijkheid en toewijding en bij zijn mede- broeders populair om zijn gastvrijheid, zijn loyaliteit en zijn humor. Negen jaar lang hield men hem na zijn wijding vast in Nederland. Hij sprong dan ook een gat in de lucht toen hij in 1960 ten langen leste voor Afrika benoemd werd: "Heel, heel, heel hartelijk bedankt voor de fijne benoeming. Het kan niet beter. Negen jaar geleden had ik juist om dit gebied gevraagd. Ik zou morgen al wel willen vertrekken!" Dat gebied was het bisdom Fort Jameson (nu Chipata) in Zambia. In Likuni leerde hij de inlandse taal Cinyanja: dat viel niet mee: "Het is voor een oud-leraar gemakkelijker om voor de schoolbanken te staan dan erin te zitten. Veel aandacht voor de juiste uitspraak: Soms moet het door de neus, en dan weer gewoon door je mond; en soms er net tussen in! Maar de tijd zal het leren". Hij moest ook wennen aan tafelmanieren en voedsel en het "wriemelende gezelschap" (vlooien etc.), dat ook een trouwe celibatair als Charles in bed niet bespaard bleef. Maar het wende. Hij leerde de mensen kennen en hield van ze: "Goede mensen" zegt hij over hen. En

een overste schrijft dat die sympathie wederkerig was: "They adore him". Charles begon in een parochie in aanbouw: Katete. Het lemen kerkje zakte bij elke regenbui verder in. De drie missionarissen zaten bovenop elkaar in een klein optrekje. Maar Charles genoot "het is hier mirakels, volop leven in de parochie". Ze hadden maar liefst 1000 catechumenen, die zich voorbereidden op de doop. En zo werd Charles weer leraar: nu onder de bomen in de verre dorpen: hij droeg het evangelie over op mensen, die het horen wilden. Hij maakte de Bayanja zo tot gelovigen. Van Katete trok hij naar Nyimba. Hij werkte in Minga, vanwaar Petauke gesticht werd. En later in Chipata. Hij probeerde de Christenen aan te moedigen zelf verantwoordelijkheid te nemen en leiding te geven in hun omgeving; in de dorpsgemeenschappen en in de buitenstaties. Hij gaf leiderschap cursussen en hielp mensen een plaatselijke afdelingen van de beweging van Katholieke Actie op te zetten. Hij zette zich met name in voor "De beweging voor een betere Wereld". Soms kreeg hij echter wel genoeg van alle vergaderingen: "We vergaderen ons kapot. Maar ik heb nooit heimwee. Zelfs niet in mijn dromen". De Bisschop waardeerde zijn werk en besloot dat Charles een uitstekende leraar en rector zou zijn voor de Catechisten en hun vrouwen, de pastorale werkers en werksters in het bisdom. Hij stuurde hem in 1978 naar Manilla op de Filipijnen voor een jaar van intensieve training in catechese. Terug in Zambia begon een nieuwe periode in zijn leven. Hij reorganiseerde het lesprogramma in het catechisten centrum van Cikungu. Daar

kwamen de catechisten en hun gezinnen naartoe voor een cursus van twee jaar. Charles ontdekte hoe geïnteresseerd zij waren in de bijbel. Veel van de verhalen en gebeurtenissen zijn heel herkenbaar voor mensen uit de plattelandsculturen van Afrika. Het leven in het centrum was bedrijvig en bezielend. 's Morgens om 5 uur stonden de mannen en vrouwen al op de maïsvelden. Want er moest ook gegeten worden. En 's middags was er handwerk om ze wat vaardigheden bij te brengen die hen later aan extra inkomen zouden helpen: manden en matten vlechten, lepels snijden, sandalen maken en fietsen repareren. Het maakte ook Charles een gelukkig mens in Chikungu. Hij sprak over zijn 30 jaren in Afrika als "de beste jaren van mijn leven". Inmiddels had hij malaria opgelopen. In 1990 noodzaakte dit hem tenslotte om voor behandeling terug te keren naar Nederland, en na genezing kreeg hij van de dokter te horen dat hij niet meer naar Afrika terug mocht keren. Er volgden overigens toch nog goede jaren. Toen een verslechterende gezondheid hem dwong om voorgoed terug te gaan naar Nederland, kwam hij in Langenboom terecht, waar hij pastoor werd. Uit zijn citaat: "Het bevalt me hier uitstekend: Vriendelijke mensen van loop-maar-achterom, een zorgzaam parochiebestuur, een gezellig kerkje, een vorstelijke pastorie en... goed voer". "Waar vindt je nog zo'n hechte band". Zijn krachten begonnen echter na te laten. Tenslotte was het helemaal op. Charles trok noodgedwongen naar Heythuysen, waar hij wist dat hij goed verzorgd zou worden. Lopen ging niet meer, zelfs lezen ging niet meer. Er bleef niet veel meer over dan terug te denken aan zijn voorbije leven in Zambia, aan Cikungu. Op 9 Mei 2003 is hij te Heythuysen overleden.

SECRETARIAAT:

C.J.M. Vaessen
Postbus 8355
Telefoon 077-4772182
Website: <http://deborcht.baarlo.com>
E-mail: deborcht@baarlo.com
Secretaris sjaanvaessen@hotmail.com